

Зарубіжний досвід інституту президенства щодо відновлення територіальної цілісності своєї країни висвітлив у своїй доповіді доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат історичних наук, доцент **О. Р. Купчик**.

Засідання круглого столу завершила доповідь завідувача інформаційно-аналітичного відділу Фонду Президентів України, кандидата філософських наук, старшого наукового співробітника **М. М. Хилька**, який докладно проаналізував розбудову стратегічних комунікацій в Україні з акцентом на роль Президента України. Було відзначено особливості стратегічних комунікацій у міжнародній діяльності Президента України у кризові часи. Зазначалось, що Президент В. Зеленський запровадив нові комунікаційні акценти у міжнародні відносини України, у його виступах перед аудиторією помітно побільшало людиноцентричності, у спілкуванні зі світовими лідерами велике значення має встановлення міжособистісних довірчих відносин. Виокремлено новий аспект стратегії комунікації із зарубіжними партнерами, що з'явився за Президента В. Зеленського і став певним розвитком його лінії – це чітке публічне артикулювання очікувань України від її міжнародних партнерів.

Людмила Дем'яненко,
старша наукова співробітниця
інформаційно-аналітичного відділу Фонду Президентів України
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
кандидатка філософських наук

Збереження і вивчення єврейської друкованої спадщини України

4 жовтня 2022 р. відділ фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського провів семінар «Збереження і вивчення єврейської друкованої спадщини України». Захід відбувся в онлайн-форматі на платформі Zoom у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг».

На семінар було подано 9 доповідей від 11 фахівців, котрі представляли такі заклади й організації: Національний музей історії України, громадську організацію «Культура заради майбутнього», Педагогічний музей України, Науково-дослідний центр орієнталістики імені Омеляна Пріцака та кафедру історії Національного університету «Києво-Могилянська академія» (НаУКМА), Державну наукову установу «Енциклопедичне видавництво», відділ пресознавства та відділ фонду юдаїки Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Усі тези доповідей опубліковано на порталі НБУВ (<http://conference.nbuv.gov.ua/site/reports/id/28/section/99>) та у збірнику матеріалів Конференції (Розділ 10. Збереження і вивчення єврейської друкованої спадщини України. *Бібліотека. Наука. Комунікація: Інноваційні трансформації ресурсів і послуг* : матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 4–6 жовтня 2022 р.) / відп. ред. О. М. Василенко; редакційна колегія:

Л. А. Дубровіна та ін. Київ: НБУВ, 2022. С. 530–550. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349>).

Доповіді стосувалися актуальних питань збереження та вивчення єврейських книг (релігійних, мовою іврит XVI–XIX ст. і світських, мовою їдиш XX ст.), газет (кінець XX – початок XIX ст.) у фондах НБУВ; єврейських друкованих періодичних і книжкових видань у фондах Педагогічного музею України, Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника, а також друкованої юдаїки в бібліотечній колекції Омеляна Пріцака, що зберігається в НаУКМА; інтересу дослідників до єврейської друкованої спадщини на сторінках часопису «Киевская старина», до діяльності Українського державного видавництва національних меншин. Не оминули дослідники своєю увагою і таке важливе питання, як оцифрування української єврейської періодици.

Семинар відкрив старший науковий співробітник відділу фонду юдаїки Інституту рукопису НБУВ, кандидат історичних наук **В. В. Черноіваненко**, який привітав учасників зібрання, а у доповіді здійснив тематичну характеристику й жанровий огляд єврейських релігійних книг XVI–XX ст., які зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (передусім у відділі фонду юдаїки). Наукова співробітниця відділу фонду юдаїки Інституту рукопису **Т. О. Батанова** проаналізувала рідкісні видання 1920–1930-х років літературних перекладів з української та їдишу, вивчення яких дає змогу дослідити українсько-єврейську співпрацю на ниві літератури та простежити процес радянзації у книговидавничій справі. Свою доповідь-презентацію дослідниця проілюструвала яскравими прикладами таких видань із фондів НБУВ. Їдишомовній видавничій діяльності 1920–1930-х років в Українській РСР було присвячено і виступ головної бібліотекарки відділу фонду юдаїки Інституту рукопису НБУВ **Г. А. Ривкіної**, яка зосередилася на роботі Українського державного видавництва національних меншин (Укрдержнацменвидав).

Про можливість, виклики й перспективи оцифрування української єврейської періодици, що зберігається в різних наукових інституціях України та світу, йшлося у доповіді старшого наукового співробітника відділу соціогуманітарних, природничих і технічних наук Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво», кандидата історичних наук **С. І. Гірка**. Науковець ознайомив присутніх із досвідом оцифрування єврейської преси у різних країнах, зокрема в Ізраїлі, Польщі, США, а також окреслив основні виклики та можливості реалізації такого оцифрування в Україні.

Тему досліджень єврейської періодици було продовжено у спільній доповіді наукової співробітниці відділу пресознавства НБУВ **О. С. Залізнюк** і молодшої наукової співробітниці відділу пресознавства НБУВ **І. М. Швець**. Доповідачки висвітлили досвід зберігання і вивчення єврейських газет, що ввійшли до наукового каталогу «Газети національних спільнот України 1988–2004 років у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», підготовленого до друку фахівцями відділу пресознавства НБУВ. Старша наукова співробітниця сектору новітньої історії України Національного музею історії України, кандидатка історичних наук **Т. О. Куцаєва** і керівник дослідних програм громадської організації «Культура заради майбутнього» **К. О. Ткачук** у своїй співповіді здійснили огляд статей і документальних матеріалів, присвячених єврейській друкованій і рукописній спадщині України на шпальтах часопису «Киевская старина». Огляд двох статей про рукопис

із Уманської синагоги та старовинну книгу (Вільно), що побутувала на Київщині, подано як приклад таких студій. Головна зберігачка фондів Педагогічного музею України **Т. М. Полохович** здійснила історико-тематичний огляд єврейських періодичних видань, які зберігаються у фондах музею, зокрема часописів «Еврейская старина» (Санкт-Петербург, 1909–1930), «Еврейская школа» (Санкт-Петербург, 1904–1905), «Колосья» (Одеса, 1913–1918).

Дослідивши антирелігійну радянську політику, аспірантка кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська академія» **Н. С. Уфімцева** підготувала ґрунтовну доповідь про історію формування колекцій єврейських друкованих книг у музеях і бібліотеках України на прикладі Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника.

Збірку академічної юдаїки в бібліотечній колекції видатного вченого Омеляна Прицака, яка зберігається в Національному університеті «Києво-Могилянська академія», а також її кількісні, мовні параметри, хронологічні рамки, географічне походження проаналізувала в доповіді-презентації керівниця Науково-дослідного центру орієнталістики імені Омеляна Прицака НаУКМА, кандидатка історичних наук **Т. М. Сидорчук**.

Наприкінці семінару учасники обговорили виголошені доповіді, виклики й перспективи збереження та вивчення єврейської друкованої спадщини України. Були висловлені побажання щодо тематики наступних зібрань з юдаїки, залучення до роботи в них не лише бібліотечних фахівців, але й представників музейної, архівної наукової спільноти України та світу.

Віталій Черноіваненко,
старший науковий співробітник
відділу фонду юдаїки Інституту рукопису
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
кандидат історичних наук
Тетяна Батанова,
наукова співробітниця
відділу фонду юдаїки Інституту рукопису
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Актуальні проблеми збереження бібліотечних фондів, які становлять культурне надбання України

Рукописи та друковані колекції, створені народами різних країн у попередні епохи, які нині зберігаються у бібліотеках, музеях, архівах, мають велике значення для формування сучасної культури та розвитку історичних знань. Тому вивчення, обговорення та вирішення питань забезпечення збереження рукописних та друкованих пам'яток, які перебувають у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського і становлять культурне надбання України, не залишаються поза увагою науковців і завжди на часі.

4 жовтня 2022 р. у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг» відбувся семінар